

GORIŠKI LIST

»Goriški list« izide vsako sredo in soboto zjutraj. — Uprava uredništva v Gorici, Corso Verdi št. 47. Telefon št. 292. Oglasi se zaračunavajo po ceni. — Račun pri Cassa di Risparmio Gorica.

Gorica, dne 2. decembra 1944.

Za meslo Gorica in Trst: posamezna številka 0.50 lir, polletna naročnina 26.— lir, celoletna 52.— lir. — Izven mesta Gorica in Trst: posamezna številka 1.— lira, polletna naročnina 47.— lir, celoletna 90.—

PATRIOTJE

Trst, 29. novembra.

Odkar obstoja naš list smo vedno opozarjali na nevarnost, ki jo predstavlja za našo domovino »osvobodilna fronta«, ker smo za njo videli spačen obraz moskovskih agentov. Odkar smo pričeli odpirati oči nasemu ljudstvu, smo slutili za tem gibanjem, ki je zamoglo preslepiti toliko naših ljudi in ki še danes uživa simpatije mnogih, ki hočejo na vsak način ostati gluhi in slepi, komunizem v vsej njegovi brutalnosti, četudi morda priložnostno prilagoden položaju. Mnogim so naša svarila ostala ključ izgubljenega v puščavi, premnogi se še sedaj držijo vzora sv. Tomaža in hočejo na vsak način otipati rane našega naroda, predno bodo milostno izjavili, da verujejo. Toda če je čas delal proti nam, je delal tudi za nas.

Več dežel je bilo »osvobojeni«. Večina teh dežel je imela tudi svojo »osvobodilno fronto«. Povsod so nastopali proti okupatorju »patrioti«, kvintesenca narodnih junakov, ljudje, ki so bili pripravljeni vse žrtvovati za narod, za njega neodvisnost, za njega svobodo. Povsod so razni »Poročevalci«, »Glasniki«, »Vestniki« i t. d. govorili o vzvišenih idealih, o hrepeneanju po osvoboditvi. »Osvoboditev« je prišla — junak bi moral odložiti »mitro«, ker se mu je najsrčnejša želja izpolnila in moral bi v cerkev, da se pridruži zahvalnemu petju, tudi če ne veruje v Boga. »Osvobodilna fronta« v teh deželah nima več pomena. Izvršila je svojo nalogo, bila je kruta, nečloveška — toda cilj posvečuje sredstva. Žrtve so pač potrebne, pravijo oni (tudi žrtve na tistem vlakcu iz Reke, kjer je bilo razmesarjenih na desetine otrok in stala bila le dva nemška vojaka slučajno ranjena?) Sedaj bo pač vse pozabljeno. Domovina je svobodna, patrijoti pojejo narodne junaške pesmi, vsega gorja je konec...

Patrioti... Povsod so pokazali že svoj pravi obraz. V Belgiji ki je »osvobojena«, so se dvignili proti demokratu Pierlotu, predsedniku belgijske vlade, ki je odredil razorožitev partizanstva. Kakšen pomen more v »osvobojeni deželi« še imeti partizansko gibanje? Belgija je vendar zopet svobodna, neodvisni in vsak-količ kaj pošten človek mora odobravati Pierlotov ukrep, saj je jasno, da v civilizirani evropski državi civiliziran človek ne nosi nikakega orožja, razen ko se je treba boriti za dom ali sliho. In tam je vendar boj končal. Isto je v Franciji, kjer partizani grenijo ure De Gaulle-u, ki že ne ve več kam deti glave, isto je bilo v Rumuniji, isto na Bolgarskem, isto se je dogajalo v Finski. Povsod so se pristno narodni patrijoti čez noč prelevili. Iz vsakega izmed njih je izšel komunist in takoj pokazal svoje zobe, kot volk. In ako je kdo med njimi še bil pošten in resničen rodoljub, ki je še slepo in trdovratno verjel v iskreno osvobodil-

Izgube Amerikancev pri Aachnu

Odbiti anglo-ameriški napadi v Alzaciji - Obramba v trdnjavah okoli Metz - Uspehi Nemcev v Italiji - Neuspehi Angležev na Egejskem morju - Zastoj na vzhodu

Iz zadnjih poročil nemškega vrhovnega vojaškega poveljstva posnemamo med drugim naslednje:

V okolici Nimwegene in pri nemških postojankah ob Maasi so nemške baterije na južnem Nizozemskem zadržale angleške čete, ki so prešle v napad. V področju okoli Aachna nadaljujejo Amerikanci vključ s svojim visokim izgubam s srditimi napadi. Pri trdnjavah napadih severozahodno in zahodno Jupliha so Nemci zajeli več sto sovražnikov. Pri Hürtgenu se nadaljujejo krajevne in gozdne bitke. V vseh teh bitkah je nemška obramba v zadnjih dveh dneh uničila 26 sovražnih oklepnikov. V okolici Metz pa še vztrajajo nemške posadke proti premočnemu obleganju.

Na lotarinski meji pritiska Treja ameriška armada z močnimi silami. Ameriški napadi so se ponesrečili na obeh straneh gozda St. Avold in južno Saar-uniona.

Severno Buschweiler so se nemške čete uveljavile v odločilni bitki proti prodirajočemu sovražniku ter so ponovno zavzele nekaj krajev.

Nemške divizije, ki se borijo v Alzaciji, so pred tremi dnevi — po dosedanjih poročilih — uničile ali si osvojile 48 sovražnih oklepnikov, oziroma sovražnih opazovalnih voz. Zaradi teh izgub so sovražni napadi precej pojenjali. Na gorskih obronkih Mülhausena se je sovražnik približal nemškim četam z močnimi silami. Na nekem mostišču čez prekop Hünningen je bil sovražnik odbit v proti-napadu ter je imel velike izgube.

Daljnemeln ožen je povečan, tako podnevi kakor ponoči, na mesta London, Antwerpen in Lüftich.

V srednji Italiji so nemške čete očistile dva krajevna sovražna vdora na Monte Belvedere in južno-vzhodno Vergala ter pri tem zajele več ujetnikov. Zahodno imole so nemški letalski padalci zavzeli nove posojanke. Na francosko-italijanski meji pri Mont Cenis je imel sovražnik v medsebojnih bojih velike izgube.

Na Egejskem morju je nemško

moštvo na oloku Piscopi ponovno zavrnilo angleške izkrcavalne loizkuse in to po kratkem, a trdem boju.

Na Balkanu so nemške čete blizu Mostarja odbile močne sovražne napade. V okoliščini Knina v Dalmaciji se je priklisk sovražnika po hudih izgubah znatno zmanjšal.

Na južnem Ogrskem so bile ustavljene po srditem boju boljševiške čete zahodno Pečuha.

Na srednjem Ogrskem še traja bojni odmor. Okoli Miskolca se je kljub močnemu obsiljevanju s topovi ponesrečil ponovni boljševiški prodor, ki so ga nemške čete zavrnile. Tudi na zahodnem slovaškem obmejnem ozemlju so boljševiki dosegli le male krajevne uspehe, nato pa so se morali ustaviti.

Na ostali vzhodni fronti pre-

vladuje sicer mir.

V Kurlandiji (Eslonska, Latvija in Litva) se ogorčeno branijo pod poveljstvom divizijskega generala Schörnerja nemške čete skupno s četami germanskih prostovoljcev ter so dosegle lep uspeh. Ob njihovi obrambi se je razbil napad 70 nemških strelskih divizij in številnih oklepnih čet, ki so napadale od 19. do 20. novembra pod okriljem močnega topniškega ognja in bojnega letalstva. Boljševiki so zgubili 148 oklepnikov in 34 letal poleg velikih izgub človeških življenj in streliva.

Ob popolnoma zaoblacenem nebu so ameriški in angleški teroristični letalci napadli Zahodno in Severozahodno Nemčijo. Škoda je nastala predvsem v stanovanjskih predelih mest Hannoverja, Hamma in Dortmund.

Vesti z vsega sveta

THOREZ V PARIZU

Kot javlja pariški list »Humanite«, se je v ponedeljek vrnil iz Sovjetske zveze v Pariz prosluli francoski boljševiški vodja Maurice Thorez v svojo družino.

BOJI ZA NASICE

Nemške čete so po 8 dneh obleganja osvobodile nemško-hrvaško posadko Našice v Slavoniji. Komunistične tolpe so imele več sto mrtvih in ranjenih. Nemške in hrvaške čete so rano ob rami vzdržale naval številčno mnogo močnejšega sovražnika, dokler jih niso lastne čete osvobodile.

Nemške čete so razbile komunistične tolpe pri Buzovači na cesti Sarajevo-Brod. Sovražnik je izgubil 200 mrtvih. Na odseku ob Drini so se izjalovili komunistični napadi z Majevice planine v smeri proti Tuzli.

BOLJŠEVIŠKA SILA SE IZCRPAVA

Na Balkanu in na Ogrskem se boljševiška vojna sila izčrpa. Boljševiki so prišli predaleč in ljudstvo jih nikjer ne pozdravlja kot »osvoboditelje«, temveč, če le more, beži proč. Boljševiki so sami vrgli glavino svojih sil le

na južno Ogrsko, na Balkanu samem pa operirajo z vazalnimi romunskimi in bolgarskimi četami. Vse kaže, da je boljševiška bojna sila dosegla kulminacijo svojih sil in da čez to točko ne more več...

NOVA POLJSKA VLADA

Novo vlado je sestavil v Londonu poljski socialni demokrat Tomasz Arciszewski, ki je povabil v vlado tudi zastopnike poljske kmečke stranke. Lublinska vlada ima pač zaslonbo v Moskvi, londonska pa v Londonu.

VLADNA KRIZA V RIMU

Do nove Bonomijeve vlade še ni prišlo. Vladna kriza se je zaostrila. Možnost koalicijske vlade iz predstavnikov vseh strank je splavalo po vodi. Desničarske stranke še niso toliko močne, da bi same sestavile vlado, ki bo mogla obvladati položaj.

KOMUNISTI PROTI HRVATSKI SELJAČKI STRANKI

Hrvatski časopis »Glas Primorja« poroča, da so partizani odvedli mnoge prišaste in zastopnike bivše HSS, jih odpeljali v Moslavino in jih tam postrelili.

Partizani so razglasili, da je prešel k njim bivši poslanec HSS Juraj Antonič. Toda ta vest je popolnoma izmišljena.

čete prodati internacionalnemu židovskemu izkoriščevalcu in azijskemu tiranu Džugašviliju.

Tebi slovenski narod pa poslednji nauk! Tega ti ne damo, politični dogodki v skoro vseh deželah Evrope te morajo prepričati, da se moraš neizprosno odpovedati tistim tvojim sinovom v hribih. Zatajili so te in te izrabljali v tuje svrhe. Niso več tvoji sinovi in ne več tvoje hčere, kajti slovenski dom in slovenska hiša pomeni poštenje in odkritost. Podlost pri nas ni doma in hinavščina je podlost med podlostmi... *Jadranski*

Po polomu 15. septembra
15. januar

Iz preizkušnje 15. septembra so izšli domobranci čvrsti in neuklonjeni. Pač pa se je uklonila OF. Domobranska pot se ni izpremenila, pač pa je bilo mnogo sprememb v OF. V vrstah OF se je zaradi neprestanih porazov, ki jih doživljajo partizani, pojavil nedvomen razkroj. Zato so se izvršile v vodstvu OF obširne spremembe. »Ponesrečil« se je »general« Rozman, njegov politkomisar Kraigher je dobil odlikovanje in nato zletel v pokoj. Trojka Leskošek, Bebler in Kidrič se je zopet pojavila na pozornici. »Dobro informirani« Snoj je septembra izjavil, da smo tik pred zmago in da bi bilo blazno upirati se zmagovitemu pohodu OF in NOV. Toda »dobri informator« Kardelj je na zborovanju komunističnih aktivistov oznanil začetek novega boja za ohranitev tega, kar je OF v treh letih pridobila. Torej zmaga vendar ni tako sigurna, kakor je mislil »informirani« Snoj. Zdaj se je pridružil Kardelju še Kidrič, ki je zapisal v »Našo vojsko«, glasilo NOV od 5. novembra, sledeče: »Sedaj ne obstaja več samo vprašanje, kako izvojevati končno zmago nad okupatorjem. Poleg tega vprašanja obstaja za nas tudi dolžnost, da zavarujemo in dalje razvijamo narodno osvobodilno borbo, da z jamčimo, za kar je naše ljudstvo prelilo potoke krvi.« Torej spet nova skrb ali bolje rečeno, stara skrb v povečani in resnejši obliki.

Po radiju London se je čulo že prvo opravičilo za OF-arske zločine. Govornik je dejal dobesedno: »Ne čudimo se, zakaj del slovenskega naroda še vedno noče priznati žrtev, ki so jih bili utrpeli.« »osvobodilne fronte«, kajti Slovenci so preveč čustvom podvržen narod in ti ljudje še vedno ne morejo prebole. Vendar se morajo zavedati, da v sedanjih usodnih dneh čustva ne smejo prevladovati razuma in tako rušiti narodno enotnost, temveč je treba pozabiti na žrtve preteklosti ter se posvetiti zgolj sedanjosti in bodočnosti! Govornik je tudi priznal, da na primer prof. Oven Anton in župnik Janko Omahen, ki so ju ubili partizani, nista bila izdajalca, vendar vseh žrtev ne smemo naprtiti »osvobodilni fronti«, saj vendar ni utegnili gledati slehernemu partizanu na prste!

Tega tona od komunističnih speakerjev, ki so dobili v zakup londonsko slovensko oddajo, nismo bili vajeni. Torej snet sprememba. Med tem pa je domobranska politika ostala neizpremenjena: »Bij ga, bij ga do konca!« Sedaj se je pripetila spet ena sprememba. Rok za predajo domobrancev je bil podaljšan tja do 15. januarja 1945. (ko bi morala biti vojska že davna končana, če bi poslušali Kidriča v septem-

bru). Toda ne samo to, ampak je tudi dana amnestija za domobrancelje. Vse te velike dobrote sta domobranceljem naklonila dr. Ivan Ribar in Bogoljub Colakovič.

Bolj kot propagandni trik je ta novi poziv nedvoumna sprememba in jasno priznanje politične šibkosti.

Kdor dvomi o tem, naj se le spomni gromovitih brezposojnih besed, ki jih je za 15. september napisal Kidrič. Naj si priključijo v spomin Snojevo izjavo priobčeno v »Partizanski dnevnik« z dne 4. oktobra, kjer pravi, da je poziv na predajo 15. septembra, »skrajni rok za priključitev k osvobodilnemu gibanju«, in bodo vsi, ki se bodo po tem roku še borili v vrstah domobranceljev »postavljeni pred vojno sodišče in najstrožje kaznovani. Po tem pozivu maršala Tita nima več časa za razmišljanje in za razgovore. OF je dovolj močna, da takih razgovorov in kompromisov ne potrebuje.

In vendar jih je potrebovala, drugače ne bi dala novega poziva. Če po Snojevi logiki odklanjanje takih pozivov pomeni moč OF, po isti logiki razodeva seganje po njih — nemoč OF.

Naša politika pa ostane neizpremenjena in sicer neusmiljeno neizpremenjena. Z nečloveškim komunizmom nemoč nobenega sporazuma! Ta naša beseda ne izvirja ne iz oportunizma in ne iz zaletosti, ampak iz mirnega, a zato toliko trdnjše spoznanja, da je treba iti za zdrava človečanska načela tudi v boj in smrt.

Že zdavnaj smo se sprijaznili z mislijo, da je lepša značajna smrt, kot sramotna uda komunizmu. Bili bi nerealni in neresni, ako bi šli v boj proti komunistični partiji, ki zahteva od vsakega svojega člana, da je vsak čas pripravljen umreti zanj, z manjšo odločnostjo in manjšo jasnostjo. Ta trdna volja in pa pripravljenost na vse nam daje tisto moč, ki je bila po besedah generala von Clausewitzja že vir mnogim čudovitim zmagam.

Zato glave po koncu, bratje po vsej deželi!

Z neugnano napadalnostjo na vse ovire ustvarjamo vedno nova žarišča slovenske in krščanske misli ter postavljamo na noge vedno nove vrste protikomunističnih borcev. 15. januar naj bo za nas dan nove blesteče zmage!

Dejstva in ugotovitve

Podlost brez primere

Kadar hoče komunist nekaj doseči, se posluži vsega dovoljenega in nedovoljenega, samo da uspe. Tako so tudi predlanski komunisti, ko jim je manjkalo častnikov, pritiskali na aktivne oficirje, da bi šli v hosto. Ker pri veliki večini niso uspeli, so napravili vabila za vsakega posebej in ga kot tovariša povabili, da vstopi v narodno osvobodilno vojsko. Ta vabila so v svoji podlosti oddali na ljubljanski pošti v odprtih pismih, kjer je bil italijanski cenzor. Tako so se ti častniki radi tovrstne denunciacije komunistov znašli naenkrat v internaciji, ker niso hoteli v hribe.

Isti komunisti pišejo danes v brošuri »Rab«: »Treba je bilo odstraniti ljudi, ki bi mogli postati partizani... Zato so se odločili (Italijani), da zmanjšajo rezervoar, iz katerega bi se mogli rekrutirati. To so bili predvsem — po njihovem mnenju — oficirji bivše jugoslovanske vojske. Zato so marca 1942. internirali vse aktivne in precej rezervnih oficirjev v koncentracijskem taborišču v Gonarsu.«

Mislimo, da za tako podlo izdajstvo, ki gotovo nima primere, ni potrebno nikakega komentarja.

(Za blagor ožetnjave)

Narod na pravi poti

Masovno prijavljanje štajercov, ki se dan za dnem vračajo v človeško družbo, nas navdaja s toplim občutkom, da je narod spregledal in našel pravo pot ter da njegova korenina po komunizmu ni bila načeta niti ne okužena. Prijavljajo se ne samo pri nas, povsod na vseh postojankah, in tudi iz Celja smo zvedeli veselo vest, da je prijavljencev toliko, da so morali zanje organizirati posebno kuhinjo, da je redna prehrana zagotovljena.

Zimski meseci bodo tudi napravili svoje in partizanom bo odvzeta vsaka možnost novega dotoka.

Še pred mesecem so komunisti trobili: vsa Štajerska je za nami. Isto kakor spomladi za Primorsko in Gorenjsko. Danes molče, ker je že vsakdo lahko spregledal, kdo je imel le trohico ljubezni do resnice.

Prav štajerci vedo povedati, kako obupne razmere vladajo pri partizanih, ki iz dneva v dan bolj čutijo, da se jim majo tla pod nogami

in tega tudi pred moštvom več ne skrivajo. Nekdo je povedal, da je nekaj čet, ki že politkomisarjev nimajo več, ki so bili duša komunističnih edinic. Ne zanikajo da v njihovem vrhovnem vodstvu ni več soglasja, kar je bilo dovolj jasno poudarjeno z imenovanjem Borisa Kidriča za politkomisarja Izvršnega odbora OF in odstranitvijo Kreigherja, Kidrič bo na tem mestu uvedel sistem trde roke, ki bo prejel ali slej »odstranila« vse »nergaške« tipe, ki so prav za prav največ žrtvovali za izvedbo komunistične revolucije, kakor sta v Rusiji »odstranila« Lenin in pozneje Stalin vse prve in najzaslužnejše komunistične revolucionarje. Tako bo revolucija sama požrla svoje otroke.

Z uvedbo diktature, ki je poverjena Borisu Kidriču, se razblinijo v nič vse krilatice komunističnega lažnega programa o demokraciji, ki je samo vaba za najnaivnejše klanje, ki drugače ne prebavijo resnice.

Resnica pa bo sama prišla in to prekmalu, zato bo pa vsako kesanje prepozno.

(Za blagor ožetnjave)

Tudi terenstvo ne pomaga

Ob zadnjem divjanju partizanov v vipavski dolini ni bilo priznane niti imovni terencev, partizanov in kurirjev.

Partizanska druhal je ropala vse vprek, nič niso pomagale zasluge, zveze, sinovi pri partizanih, nič terensko delo, nič hčerke kurirke. »Pleni povsod« je bilo geslo.

Pravijo, da je to plenjene vse vprek v prizadetih krajih marsikoga iztrežnilo.

»Spegla se grešna duša« bi človek snopil vsem goriškim buržujem, kulahom in kapitalistom, ki podpirajo komuniste in mislijo, da jim bo ob revoluciji prizanešeno.

Še terenstvo ne pomaga nič!

Prav nič!

Comunismo e romanticismo

Pred nekatrim je prevzel vrhovno vodstvo nad italijanskim komunističnim in badoglianskim partizanstvom Antonio Adverso. Neznani poglavar si je izbral ime junaka iz romana, ki je zaradi pusto- lovščin ljub doraščajoči mla-

dini, zaradi ljubezenskih dogodovč pa drag nežnemu spolu. To kaže smisel južnaške domišljije za romantiko. Pod plaščem te romantike, bo v bodoče badoglianski komunizem skušal prodirati tudi v naše kraje. Comunismo con romanticismo!

Mi Slovenci pa, ki smo kruto in krvavo poizkusili komunizem takšen kakršen je, to je senza romanticismo, in ki smo poizkusili, kaj je romantičsno, smo sili enega kakor drugega. Zato dajemo na znanje Antoniju Adversu, da nemoč v naših krajih niti boljševiške GPU niti badoglianske GPPU (Gruppi Partigiani Patrioti Uniti) in zato ni treba širiti v naših krajih niti lefa kov niti pisati po stenah njegovega imena. Če pa mislijo njegovi »romantični« oddelki rogoviliti po slovenskem o zemlji, jih bomo nagnali in to senza romanticismo!

DOPISI

IZ LOKOVCA PRI ČEPOVANU

Kako je naša požrešna narodna vojska pred nekaj dnevi ropala po Kanalu je že vsom znano. Ko so ta naropani plen po dolgem trudu in naporni polti prideli do nas, so se prazni želodeci radežih komisarjev kar smejali ob pogledu na vreče. Veljaki gledajo: Aha v tej vreči bo sladkor, v drugi bo gotovo bela moka in kdo ve, kaj še sladkejšega v tretji. Pa pogled kakor pri vsaki akciji, tudi pri tej ni bilo brez smole. Veliko razočaranje so doživeli, ko so videli, da je bil v zaprtih vrečah namesto dobrot, katerih se danes ni niti ne domisliva čistilni prašek za posodo (pomice).

Politkomisarjem in komandantom ni preostalo drugega kot ozabati na sladke sanje in požreti grenke slane.

BANJSKA PLANOTA

Ena izmed najhujših terank v naših krajih je Kofol Zorka, že bolj priljubena samica doma v Lohkah, ki se je raznim vplivnim »tovarišem« toliko čisto ponujala in se smukala okoli njih, da je postala komisarka za gospodarske zadeve. Le kako se bo revala brigada za gospodarsko politiko, ko se lastne hiše ne more držati v redu, kot smo pri nas vajeni. Lahko si predstavljamo, kako bo gospodarstvo pri nas prospevalo, ko je prišlo v take brihtne roke. To bodo zlati časi za nas. Moj Bog, saj bi se človek smejal in norčeval, pa je stvar tako resna in žalostna, da bi se rajši zjo- kal.

IZ DESKEL

Neke noči preteklega tedna se je v naši vasi mudila tolovajska brigada. Naloga te brigade je ropanje našega ubogega kmeta in s tem prehranjevanje IX korpusa slavne Titove vojske.

Par dni poprej se je vračala z precej bogatim plenom, kakšen je bil ta plen bi znali najbolje povedati brški hrani in hlevi, ker je od tam prihajal da je to prava roparska telpa, nam je dokaz njen poveljnik polkovnik. Menda nisem pogrešil čina: tri zvezde nad dvema »svazama«. Mudil se je v naši vasi pri nekih uglednih dežan. Vsedel se je prvič

na stolico in prerokoval. Od tu se je počasi spravil na mizo in nastopil ševlje na čisto stolico. Po rokah je izgledalo da se ta gospod ni umil najmanj mesec dni. Da je na višku izobrazbe, polkovniku vredne, je še ponovno potrdil. Pognil je iz žepa razmazani papir za primerno obrabljen iz njegji pripravil cigaretni papir, popraskal po žepu in zavil nekaj semenega prahu, na kar izvleče še eno »spatanpoko« in meni nič tebe nič smajve po čistem belem zidu.

Kaj? Takšni ljudje naj bi bili graditelji naše bodočnosti? Zmeraj so tatove in ubijalce preganjali pošteni ljudje — upamo da bodo tudi našim današnjim voditeljem poskrbeli mesto, katere jim pripada.

IZ SREDNJE VIPAVSKE

Jakobova Cvetka in Blažavska Božata iz Vrtovin sta se udeležila 24. novembra p. m. osvobodilnega pohoda na Ajdovščino. Odlično sta se izkazale pri ropanju. Prinesle sta na položaj razcapanin tovarišnih hlače, katere so si jih prisvojile. Ni težko z drugo lastnino gospodariti. Kajne dekleta — tovarišice? — K zgornjim bo sledilo v prihodnjih številkah še nekaj cvetk iz njihovih srednje vipavskih logov.

DOBRAVLJE

V Dobravljah je zavozil kapucinski brat Andrej iz Sv. Križa ki se je peljal z vozom in mulo v Gorico. Ubilo je mulo in njega ter dve ženski, dve drugi ženski pa sta bili ranjeni. Mino so postavili partizani. Nemoi so po svojih pionirjih mine odstranili in šli brez nezgode naprej. Tisti, ki so nastradali, so bili kot vedno — domačini. Slovenci.

LOKAVEC PRI AJDOVŠČINI

Govori se, da se je tukajšnji tolovaj in organizator vsega zla Cvetko pregrešil zoper njihove postave. Klicali so ga na odgovor. Sedaj se je vrnul in pravi, da se bo maščeval. Delo vztrajno nadaljuje. K temu poglavju se bomo še povrnili.

BRJE

Pred štirinajstimi dnevi se je v teh hribihi nahajalo več tolovajskih oet. Res prijetno je pri sodih vina. Ko so slišali o nemški vojski da se približuje Šmarjem, so bežali, kot majo samo oni. Res hrabra vojska.

ŠMARJE

Pretekli mesec je minulo leto dni, odkar so sem tolovaji pripeljali g. Rinvinozdravnika Ivana Ceferina iz Ajdovščine, kateri je tam več let služboval. Ubili so ga po silnem mučenju. Za njegovo obleko so se prepirali. Počiva v šmarjski zemlji. Kaj je storil slabega? Saj je imel mnogo prijateljev med OF. Nobenega pa ni bilo, da bi ga branil pred zločini. Nasprotno, slišal se se glasovi. Oni pravilno sodijo!

IDRIJA

Prejšnji teden so šli naši stražarji pogledat malo dalje v gore. Toda niso našli nobenega komunista. Ljudje so pripovedovali, da so takoj, čim so slišali, da gredo stražarji, nevrli čez drn in strn ter jih naenkrat ni bilo nikjer več, namreč pogumnih osvoboditeljev. Ista poročila prihajajo tudi od drugod, da se oni redki zastali tihi takoj porazgube, čim slišijo, da belci gredo.

Idrijski udarni bataljon je 19. novembra lepo proslavil enoletnico ustanovitve narodnih straž na Primorskem.

ČRNI VRH

V noči na 19. novembra je partizanska VDV oplenila vas Lome nad Črnim Vrhom. Rdečkarji so odpljeli iz vasi kar sedem voz naropane blaga, tako da so nekateri kmetje ostali brez vsakega živeža.

Dr. Joža Lovrenčič:

ZGODOVINA SLOVENSKE BESEDE V POSOČJU

Z beneškoslovenskega ozemlja imamo tudi najstarejši datirani rokopisni spomenik, tako imenovani *Čedadski rokopis*, ker je ohranjen v muzeju v Čedadu. Rokopis je imel beneški Slovence dr. Podreka, odvetnik, ki se je zelo zanimal za zgodovino svoje ožje domovine in o njej tudi pisal. V tem rokopisu imamo zaznamek volil za ustanovne maše udov bratovščine svete Marije v Črnjevu, vzhodno od Tarčeta. Obsega 16 pergamentnih listov, ki vsebujejo poleg latinskega in nekaj italijanskega tudi slovensko besedilo. Besedilo je bilo prvotno latinsko in je prvi zapisek iz leta 1459. Na zahtevo nekega Dominika Bgogna iz Črnjeva in drugih udov bratovščine je dne 23. januarja 1497 javni notar Janez s Krka prevedel volila v slovenščino. Po V. Oblaku je prevedel tekst verjetno zaradi tega, da bi potomci onih, ki so zapustili bratovščini sv. Marije to ali ono za blagor svojih duš, vedeli, kakšne obveznosti ima bratovščina. Volil v slovenskem besedilu je 52, a jezik je v njih v glavnem tak, kakršnega govorijo še danes med Čedadom in Huminom, le da vsebuje še nekaj starih oblik in da kaže mestoma

tudi čakavski hrvaški vpliv prevajalca Janeza s Krka.

Primeri, kako se glasijo ta volila:

1. Fusch s Prosenicha jest ostauila j sin suoj Michel slatich jedanaist Bratine sfete Marie s Zergnev, da se ima stuoriti fsacho leto sa gnich dus mas duj.

2. Lenard i Beatris s Teipana su ostauili bratine sfete Marie s Zergnev fita jedan star pse-nice ij jedan cunz (kvine — 60 starih bokalov) vina sa gnich dus, da se ima stuoriti fsacho leto mas duj.

14. Iure Tuful Rainicha Michela Tuful s nugarola jest ostauil bratine sfete Marie s Zergnev slatich zeternaist. Za slatich jest cuplen iedno dobro bratine, dassa ima stuoriti duj mas fsacho leto sa sfouiu dusu.

Tako so s svojimi volili poskrbeli udje bratovščine svete Marije v Črnjevu za svoje duše da bi se jih spominjali po smrti. Volila znašajo večje ali manjše zneske, kakor je pač kdo mogel. Besedilo se loči le v tem, da navaja različna imena, kraje in število maš, sicer pa so stereotipna, ysja po istem vzorcu.

Iz leta 1458, torej eno leto pred najstarejšim latinskim zapiskom v černeških volilih, imamo še *Videmski rokopis*. Neki Nikolaj Pentor, ki je bil iz Kormina in najbrž slikar, je imel beležnico, obsegajočo 40 listov, in je vanjo pisal svoje zapi-

ske v italijanščini, a je na str. 10—11 zabeležil tudi slovenske števnikke od eden do dva tisoč, označujoč jih kot »slovensko poštevanke« — Sclaudnescho abacho — datirano dne 29. oktobra 1458. (Prim. Jadr. Almanah za l. 1925-30, Dr. A. Kacin: Nov slovenski rokopis iz 15. stoletja, str. 22—23.) Te številke pač niso kaj posebnega, a vendar dokaz, da je bilo znanje slovenščine tudi ob koncu srednjega veka tujcem še vedno potrebno.

Ako povzamemo, kar smo mogli ugotoviti o spomenikih naše besede na ozemlju Posočja v prvih devetih vekih po naselitvi Slovencev, moramo reči:

1. Slovenski jezik je bil cenjen od vsega početka, saj so ga govorili celo na tujem langobardskem dvoru in patriarhi so ga vpoštevali, ko so mislili z ustanovitvijo univerze v Čedadu tudi na Slovence.

2. Štivanski evangelij je ohranil na stotine slovenskih osebnih imen iz 9. in 10. stoletja.

3. Iz 12. stoletja so nam prav tako ohranjena v videmski listini slovenska imena.

4. Iz 13. stoletja imamo v beneški listini ohranjena slovenska krajevna imena z naše skrajne narodne meje.

5. Sodne listine iz prvih let 15. stoletja dokazujejo, da so se sodbe vršile v slovenskem jeziku in bile v njem tudi pisane. Gotovo je bilo to v navadi tudi v prejšnjih stoletjih. (Dolje.)

VESTI IZ GORICE IN DEŽELE

In na okno je potrkal Sv. Miklavž

Nisem mogel spati. Zrl sem skozi okno v oblake, ki so se podili po nizkem nebu. Pa se je razmaknil lam nad čavnom iz teh oblakov slankasti zastor in izza temnega vrha starega čavna je priplaval zlat oblak. Na njem je sedel belolasi in dolgobrski starček. V roki je držal zaviato palico in lakoj sem ga spoznal: bil je svetli Miklavž. Oblak ga je nosil od hiše do hiše, svetnik pa je rahlo potrkal na okna s svojo zlato palico in opomnil speče otroke na pismo, ki ga še niso pisali in ki ga bo čez par dni potrkal. Na oknu pa se je prikazala razkušana glavica otroka, ki so se radovedno pogledali, kdo jih moli sredi sladkih sanj. A videli niso ničesar, kajti svetnik je hitro odplaval dalje. Koliko mest in vasi je moral še obiskati, na koliko oken bo moral še potrkati! Noč pa hitro mine in podnevi ne more vršiti svojega dela, ker bi ga otroci golovo ustavili in izgubili bi še več časa. Ko se je bližal moji hiši, sem se skril za zavese, da bi me ne uziel in sem čakal, da potrkaja še na moje okno. A čakal sem zaman, kajti oblak je zdrvel mimo mojega okna kot veter, mi posvečil v sobo, a svetnik ni niti zadrl s svojo palico ob steko mojega okna. Pa sem se domislil, da nisem več ubogljiv malček, čigar ubogljivost in pridnost bogato poplača sv. Miklavž. Nisem imel več staršev, da bi jih moral ubogati. Sam sem bil sivo-las kot svetli Miklavž in ljubša od igrača in bonbonov mi je pipica tobaka in kozarček sladkega vina.

Naslednje jutro pa je bil v Gorici prvi dirndaj pred izložbami igrač. Otroci so tekali od izložbe do izložbe, izbirali in ugibali, kaj jim bo prinesel sv. Miklavž. Kako so jim žarele široko odprte oči in kako so jim rdela ličeca. S komolci so prerivali drug drugega, vsak je hotel biti čim bliže stekla, ki ga je ločilo od ljubelega predmeta.

Deklice so občudovale kraljice svojih sanj - velike porcelanaste punčke. »Mamica, je dejalo sedemleto deklece,« listo-le tamte v nabrani obleki iz modre svile in z živo perltijo v kodrastih lasih bo pa meni prinesel sv. Miklavž. Kako lepe črne čevljičke ima in kako lepo me gleda! Mamica ali zna poklicati mamo. Glej, gleda me, kot da bi vedela, da bom kmalu njena mamica. Vedno jo bom vzela s seboj na sprehod in lepe obleke ji bom šivala.

V mislih sem videl to deklece, kako ljubeče se ukvarja s svo-

jimi »otročiči« in se nehoče vprašal, bo li morda tudi odrasla takoj skrbna in ljubeča mamica. Temne očke so se ozrle vame in me najbrže hotele vprašati. Česa si neki jaz želim. Nasmehnil sem se in jo hotel vprašati, je li bila pridna, da je tako trdno prepričana, da ji bo sv. Miklavž prinesel tako lepo punčko, pa me je odrinila skupina dečkov. Zatekli so se k oknu, da je steklo zašklepetalo, a se ni ubilo.

»Glej, Arkadij,« je povzel največji izmed njih, »kakšni kanoni! Velikega kalibra, ali ne? Pa Slukas in lovci, kako se svefijo, kot angleški. Ali vidiš listele bombnike? Na drugi strani so pa avtomobili, puške, vojaki, vlaki in tudi sablje.«

Prerinili so se na drugo stran. Stedil sem jim z očmi, moj spomin pa je postavilo njih živahno modrovanje o strojih in kanonih ter letalih v dobo mojega delinstva.

Prav pri strani izložbenega okna so stali revno oblečeni otroci

in na obrazih so jim bili odlisnjeni sledovi trpljenja in pomanjkanja. Drobne deklece so se menile o punčkah iz krp, ki jim jih je lani prinesel sv. Miklavž. Zamaknjeno so gledale v velike punčke iz porcelana in ugibale kaj jim bo prinesel letos sv. Miklavž.

»Moja mamica je rekla, da sv. Miklavž ne prinese vsega, kar si želiš in da je boljše, da ga prosim le za koristne stvari. Pa mu bom pisala, naj mi prinese obleke, da bom šla lahko v šolo, zvezke in svinčnik, pa tudi...« (tise je dostavila, kot da bi se sramovala) ...pa tudi malo drv in krumpirja. Veš, pozimi bo mrzlo, pečen krumpir pa me bo malo ogrel. Tudi mama in ata pa bratec ga radi jedo.«

Morda jo je razvnela živa domišljija, da je hitro glasno sklenila:

»Pa še danes bom napisala pismo in ga dala na okno.«

Slišal sem in bilo mi je žal, da nisem sv. Miklavž.

Zatemnitev

27. 11. - 3. 12. 44	17.10 - 07.00 ure
4. 12. - 10. 12. 44	17.10 - 07.05 ure
11. 12. - 17. 12. 44	17.10 - 07.10 ure
18. 12. - 24. 12. 44	17.10 - 07.15 ure
25. 12. - 31. 12. 44	17.15 - 07.20 ure

Ljudsko gibanje v Gorici

Goriški magistrat javlja: Rojeni so: Dilena Lucijan, Vorisi Darji, Perini Ivan Franc, Zigmund Cecilija, Brešan Ana Marija, Bene Julij, Fontana Rožica, Padovan Bruna, Mišigaj Danila, Held Bruno, Grosi Guido, Zotti Alma, Lorenčič Nadja, Ferfolja Edi.

Umrli so: Borgese Lucijan, 6 let, dijak; Trpin Marijana vd. Perko, 77 let, gospodinja; Rijavec Franc, 68 let, poljedelec; Goričič Marija por. Prinčič, 53 let, gospodinja; Kruševina Katarina por. Koglot, 68 let, gospodinja; Eitter Anton, 83 let, upokojenec; Gorjan Marija vd. Namut, 80 let, gospodinja; Kulot Peter, 39 let, ročni delavec; Kravanja Franc, 21 let, kmet; Faldič Albert, 18 let, mizar; Ferfolja Justina vd. Černič, 66 let, gospodinja; Podgornik Franc, 69 let, invalid; Leon Jožef, 43 let, pismonoša; Znidar Ana, 41 let, zaščitna sestra; Šmuc Karla, 81 let, učiteljica v pokojju; Gregorič Alojzij, 59 let, trgovec; Oklici Camusso Lorenzo, narednik in Slataper Julka, dijakinja; Prosperi Rene, mehanik in Španjol Ana Marija Šivilja; Vuga Ivan železničar in Brumat Helena, šivilja; Espozito Marjan, uradnik in Villa Ana Marija, učiteljica.

Poroke: Barbero Jakob, natakar in Tensi Rosa, delavka; Pagnacco Ramondo, mehanikar in Golja Zofka, gospodinja; Kožuh Franc, mizar in Bergine Ivanka, natakarica.

DAN JELIČ:

O svetem Andreju

Sveti Andrej, sveti Andrej
in tvoj sejm bogati,
aj, kdaj k nam se vrnejo
lepi časi zlati?

Kdaj naš Travnik bo oživel,
kdaj na njem bo vse vrvelo
in veselje bo objelo
mesto in deželo?

Kdaj?... Ob letu praviš,
da bo lepše ko kdaj koli?
Bog te usliši, sveti Andrej,
in nam mir izmoli!

URAD ZA NADZORSTVO CEN ZA DOBRODELNOST.

Goriški prefekt je določil, da se dohodki iz glob, ki jih dobiva pokrajinski urad za nadzorstvo cen, namenijo dobrodelnim ustanovam. Tako pride vsaj deloma denar ki je bil ljudstvu z odušitvom in verižništvom odvzet nazaj k najpogostejšim med ljudstvom.

Urad za nadzorstvo cen je že izplačal 10.000 lir občinski podporni ustanovi v Gorici, enako vsoto bolnišnici »Falebenefratelli«, po 100 lir zavetišču sv. Jožefa, sirolišču »Confavalle« in 4000 Vincencijevi konferenci, oslalo pa prefektovemu kabinetu (5.411,25 lir), da razdeli beguncem in revežem.

OBJAVA

Prefektura namerava pospešiti denarne pošiljke, ki jih pošiljajo delavci v Nemčiji svojim družinam, ako se njih prispejje zakasni.

V ta namen se vabijo vsi prizadeli, da do 10. decembra javijo občinskim uradom vse potrebne podatke, da se zadevne pošiljke lahko pošljejo (osebni podatki in naslov delavca, naslov družine, morebitne zadnje denarne pošiljke, bodisi izplačane, bodisi v teku).

Družine, stanujoče v občinah, ki imajo začasno svoj sedež v Gorici, naj prijavijo svoje primere na pristojnem uradu v Marconijevi ulici.

Ker se bodo vse prijave stekale na prefekturi, ki bo za vse skupaj pokrenila korake, je povsem odveč, da bi se prizadeji obračali na urade prefektore in posebej svoj primer priporočali.

RAZDELJEVANJE JAJC

Pokrajinski prehranjevalni urad sporoča:

Z 29. novembrom se začnejo razdeljevati jajca pri trgovcu Cigoj Stefanu - Raštel, samo za dosežanje odjemalce.

Cena je določena na 7 lir za jajce. Treba je izročiti odrezek štev. 45. Nakaznice za različna živila (generi varil) IX. izdaje, ki jo je izdala goriška občina.

PODALJSANJE PRENOTACIJE ZA DECEMBER

Zaradi zamude pri razdeljevanju živilskih kart se je podaljšal rok za prednaročbo (prenotacijo) vseh racijoniranih živil do 4. decembra, za tobak in sol pa do 6. decembra.

Poznejše prednaročbe se ne bodo sprejemale brez dokaznega opravičila.

ZAPRTA GORISKA PODJETJA

Po glavnih in tudi po stranskih goriških ulicah so danes opazili trijezične napise, da je to ali ono podjetje zaprlo, ker ni izpolnilo svoje dolžnosti zaradi obvezne delovne službe. Oblasli so zaprle več znanih trgovin in podjetij v Gorici.

Miklavž prihaja...

Sveti Miklavž bo na dan pred svojim godom oeskal goriško mladino. Ob tej priliki bodo otroci slovenske šole sami priredili ljubko mladinsko opereto v treh dejanjih »Miklavž prihaja«. Po igrici pa bo svolasi nebeski dobrotnik s svojo belo brado sam prišel med malčke in jim razdelil darove. Tudi starši bodo lahko naročili za svoje otroke darila. Vse ostalo boste čitali na vabilih, ki izidejo prihodnje dni.

Pr-pričani smo, da bo sleherni mama napravlila svojemu otroku to veliko veselje in ga bo pripeljala na

Utrinki iz večnosti

»Takrat se bo prikazalo znamenje Sinu človekovega nebu in takrat se bodo jokali vsi rodovi na zemlji; in videli bodo Sina človekovega priti na oblakih neba z veliko močjo in slavo.«

Ob koncu časov se bo pred vsem svetom izkazalo, kako resnična je beseda Kristusova, da Oče ne sodi nikogar, ampak da je vso sodno oblast izročil svojemu Sinu, ki je postavljen za sodnika vseh živih in mrtvih.

Med navadnimi umrljivimi je malo takih, ki bi si ne lastili pravice, da sodijo in tudi obsojajo svojega bližnjega. Ko nam je Stvarnik dal spoznanje dobrega in hudega in vest, ki nam narekuje, da moramo dobro delati in se hudega varovati, nas je postavil za sodnike samih sebe in svojih lastnih dejanj. Blagor človeku, ki v luči božje postave samega sebe pravično in tudi strogo sodi. Takemu Kristusova sodba ne bo stroga.

Ljudje pa radi zlorablamo vse božje darove in tako tudi sodno oblast. In tako se zgodi, da sebe sploh ne presojava, sodimo in obsojamo svojega bližnjega.

In tega ne delamo le v zasebnem življenju na podlagi lastnih izkušenj s svojim bližnjim, ampak z največjo lahkoto izrekamo nad bližnjim celo strašno obsodbo »Smrti je vreden.« Že na podlagi tuje krivice pričevanja, laži, političnih hujskarij, propagandnega natolcevanja in obrekovanja. Zlasti na današnji dan slišimo vseprek: »Pred sodišče ga bomo klikali, narod ga bo sodil, zagovarjati bo moral svoje zločine« — tudi človek, ki mu nobena stvar ni tako uja kot zločin.

Vsi uradni in neuradni, vsi zasebni in javni sodniki, vsi mali in veliki, ki se čutijo poklicane, da sodijo svojega bližnjega in njegova dejanja, naj ne pozabijo, da bodo tudi sami sojeni. Sojeni pa bodo od večnega sodnika Kristusa. proti čigar razsodbi in obsodbi vso večnost ne bo priziva. Ne sodi bližnjega — in če sodiš, sodi pravično in milo!...

Miklavžev večer. Ob nedolžnem otroškem veselju in napetem pričakovanju sv. Miklavža pa bodo starši sami obnavljali spomine na mlada leta, ko so s prav takim veseljem in svetlim strahom pričakovali sv. Miklavža. Starši, glejte, da ne utone v pozabo ta prelepa slovenska navada.

Narte Velikonja:

Vesele zgodbe z Goriške

VOLK V DRAGI

Pasel je Tonko Kristlov ovce in jokel, jokel in se dli, ker je potem golovo od nekdaj prišla mati: »Oh, Tonko, revček malik!« Tisti dan pa je slišal njegov jok Stibiljev Zula.

»Tih, Tonko, tiho, v Dragi je volk!«

Tonko je zlezel vase, a si opomogel. Pustil je ovce in pot pod noge. In v Drago. Volka nikjer. Toliko si je Tonko prizadeval, da bi kaj našel, a volka nikjer.

Nazadnje k Zuli in pred Zulo v jok.

»Zakaj jokaš, Tonko?« se je usmijil Zula.

ZIDNI OMET

Ko je »Tonko še majhen bil«, je murvil zidni omet in ga nosil v usta. Videl ga je stari Sečar.

»Kaj se boš, Tonko, mučil!« je

sočulno dejal. »Kaj se boš mučil? Na večji kos!«

In mu je odbil od zidu vsaj polmetrsko plašč ometa.

Ko se je vračal pod večer, je Tonka spet našel, da murvi omet.

»Oh, ti revček malik, mu je dejal, ali ti niso nič dali jesh da si že pospravil moj kos! Na, ti pa dam nekaj več!«

In mu je spet odbil velik kos zidu.

»Toda,« mu je dejal, »moraš hraniti, kajti za celo leto ni cela vas dovolj velika! Jo boš snedel, če bo šlo tako naprej.«

Tonko je gledal, gledal, gledal in si ni nič upal. Ko je Sečar šel že iz vasi, je začel Tonko zmerjati.

»Žegukar, žegukar!« (To je psovka Slokarcev na Gorjane). Zmerom močnejše, čim dalje je bil Sečar.

Slišal ga je Sečar in dejal: »Hvala Bogu, fant pridobiva na moči!«

»Kaj ne bi jokel? Rekel si, da je v Dragi volk, pa ga ni!«

»Toda ovce so v mojem zelju!« je zarohnel Zula.

CIGARETNI PAPIR

Tonač je bil občinski odbornik in zelo udarjen na to čast.

Nekoč je v družbi dal denar svojemu pobu:

»Na, kupi mi časopis!«

Mnogo je dal na to, da bi vsi okoli njega vedeli, kako se zanima za vse.

Sinko nadebudni:

»Ali ste večerajšnjega že vsega pokadili?«

Kaj sta imela zvečer doma s sinom, pa nismo radovedni.

KAR SMO ŽELELI

Sedel je Kristlov Tonač Predmejo, pil vino in namakal kruh. Takrat je bil Predmejo gozdni oskrbnik König, ki ga ljudje niso marali, ker je na vsakega vpil in je bilo priti k njemu v pisarno

muka. Še bolj pa je vpil na ljudi v gozdu. Gorje babi, ki jo je zalolil, da bere jagode brez dovoljenja. Vse ji je izrekel, samo lepe besede ne. V resnici pa je bil dobričina in nihče ni odšel brez uspešno, samo prenašali je moral njegovo vpilje.

Sedel je Tonač v gozdarskem hospiciu pri mizi, ko je prišel iz pisarne König.

»Ali že veste, Tonač?« je dejal prijazno. »Proč moram!«

Tonač ni še rekel nobene besede, ker je imel »sla polna.«

»Da, proč moram!« je ponovil. Takrat je Tonač porinil kozarec oskrbniku:

»Naj pijejo na naše veselje! Saj to je, kar smo želeli!«

SOLE IN BUNKE

Župni upravitelj Stepančič in kovač Kristlov Tonač sta se našla v goslini pri Slokarjih. Beseda je nanestla, da sta bolj rečeno, da je Tonač začel zabavljati:

»Lahko vam, gospod — nunc« — (župnik bi ne bil Tonač rekel

nikoli, pri nas Gorjanah pa župnik ilak nunc) »lahko vam!«

»Kako lahko?« se je branil. »Tebi, tebi: plinkati plinkati!« je oponašal kovača, »pa je groš!«

»Blinkati blenkati, požebati!« je oponašal kovač njegove prošnje očenaše. »Pa je šestica!«

»Pa moje šole?« je otelep Stepančič.

»Pa moje bunke?« se je zarežal Tonač. »In kovaški pomočniki imajo trde pesti.«

CEPLJENJE DRV

Vprašali so Koloverčevega sina, kje je oče.

Fant se je nekoliko obočavljaj. »No, vendar, kje pa je?«

»Ga ni!« je bil odgovor.

»Saj vidimo, toda kje je?«

»Ga ni.«

»Če ni umrl, potem je nekje!«

»Umr! pa ni!«

»Če ni umrl.«

»Saj pravim, da ni!« se je razjezil fant.

»Potem je nekje?«

»E, v Trgu cepi drva!«

Tako so izvedeli, da je zaprt.

Vesti iz Trsta in okolice

KOMANDA MESTA ŠT. PETER JE PADLA

Dne 23. i. m. so šli šentpeterski stražarji skupno z onimi iz Prestanka, da spel malo pogledajo okoli, kaj neki se godi na Pivki.

Šli so v smeri proti Jureščam. Pol je bila precej dolga, tudi vreme se je kisalo kar naprej, ni čuda, da so noge že poslejale utrujene. Vlekla jih je pa dalje misel, češ morda bo pa kaj. In res slunje jih niso varale. Nekaj kilometrov nad Jureščam, so naleteli na prvega partizana, ki je stal na straži ter pravkar hitel popravišali še dokaj lečno kosilce. Odpadla mu je puška, zastal glas, ko je zagledal brzostrelko pred seboj. Pravijo, da je bil še nek izraz strahu, no pa o tem se med doslojnimi ljudmi ne govori. Stražil pa je slavno komando Št. Peter. Nekaj šotorov, na novo poslavljene hišice, mala vila za komandanta, skrajka cela naselbina, opremljena s pečmi in drugo buržujsko opremo, je bila pripravljena za preživljanje komande mesta Št. Peter na Krasu. Da ne pozabimo velikih zalog živili, ki naj bi sladile trdo zimo v gozdu. Ves prostor je bil obdan z gostim drevjem, da ne bi nepo-

klicano oko moglo zreti ta zemeljski raj.

Stražarji so od veselja zavriskali ter se pognali, kar so mogli hitro, za bežečo komando. Na smrt prestrašeni so tekli tja do Snežnika in najbrž še čez.

Plen ni bil majhen. Stevilne volovske kože so pričale, da se komandantom mesta Št. Peter ni slabo godilo. Še cela polovica vola je čakala, da bi jo lačna partizanska usla pospravila. Med plenom je bil telefonski aparat, mnogo pisarniškega materiala, tako da je bil poraz za tolovaje res velik. Škoda je, da je po nesreči zgorel arhiv in lepa aklovka tovariša komandanta, ki je v svojem velikem junaštvu ni ulegnil več rešili, ker se mu je bolj smilila lasna glava. Morda je bilo v aktovki kaj zanimivega za naše »narodnjake«.

Tako je padla komanda mesta Št. Peter in bila razkrojena. Št. Peterski stražarji bodo pa še dalje budno na straži, da bodo preprečili vsako komando teh ljudi, ki so tako dolgo strahovali poštene šentpeterčane.

ODMEVI ZLOČINA V ŠT. PETRU

Komunističnim tolovajem je to, sicer nekoliko neprikladno, vendar jih ne moli, ker itak hočejo preko krvavih trupel in požganih domov do zmage. Saj divje razglašajo njihova pesem: »Naš bog so rop, požig, umor«. Neprijetno so taki dogodki raznim prikritim komunističnim podpornikom in podpihovalcem v mestih in ljudi v podeželju. Taka zverinska pretresajo in slisnejo na usne prestrašeno vprašanje: »Kdo je krivec, kdo zločinca?«

Komunisti so brž iskali »ljudi«, ki bi jim naprtili krivdo za ta strašni zločin.

V Trstu smo imeli priliko slišati, da so bile mine določene in položene za velik transport bencina in streliva. Orožno nesrečo pa da so nehoje zagrešili železničarji, ki so osebni vlak poslali prezgodaj naprej. Res pa je, da je osebni vlak vozil z zamudo in da ne prej in tudi ne pozneje ni imel prili in ljudi ni prišel noben vlak z municijo.

Res pa je, da je proga od Št. Petra proti Košani bila v zadnjih mesecih že večkrat minirana in razrušena. Vse te mesece je bivala tu in kakor zdaj stražila progo italijanska milica. Ker komunistom ni kazalo, je niso nikdar obdolžili atentatov, temveč se vedno sami venčali s slavo. Sedaj so se terenski bojizjivci

zabili razkačene javnosti, zato mrzlično dajejo in valijo krivdo na druge. Kri naših rodni bratov in sester pa kliče po kazni za komunističnega volkodlaka, ki pije kri lastnemu narodu.

Iz Trsta Imena žrtv

Komunistične mine, ki so eksplodirale v Št. Petru na Krasu, so rane naslednje nesrečnike, ki so bili prepeljani v ljubljanske bolnišnice:

Franc Gjurin roj. 1889, Bakar; Fana Bojanovič 1898, Kukuljanovo; Ema Persolja 1925, Reka; Julka Koridiš 1899, Sušak; Oskar Konestabo 1927, Sv. Kuzma; Ivana Ogric 1917, Sušak; Ernesta Natulija 1903, Matulje; Marica Perušič 1924, Bakar; Ljudmila Simčič 1905, Skalnica-Klana; Marija Superina 1909, Sv. Katarina; Emilija Slajger 1921, Opatja; Ruža Juretič 1899, Breg-Bakar; Lina Sati 1903, Reka; Viktorija Metelhek 1913, Brezi-Matulje; Josip Pavletič 1899, Kukuljanovo; Ivan Bojanovič 1894, Kukuljanovo; Božo Ramevar 1926, Draga-Sušak; Anka Broznik 1911, Reka; Rafael Buršič 1910, Praputnjak-Bakar; Angela Busatto 1904, Reka; Marija Rumoza 1923, Reka; Romana Antič 1909, Škrljevo; Marija Simčič 1891, Skalnica; Katarina Simčič 1928, Skalnica; Marija Simčič 1921, Skalnica; Ines Camell 1916, Reka; Santo Palmić 1922, Lovrana; Ivanka Grbac 1914, Matulje; Matkoje Frančič 1901, Praputnjak; Elidija Pezelj 1915, Urin-Sušak; Dragutin Bujačič 1921, Draga; Anton Micečič 1907, Kukuljanovo; Frančiška Simčič 1906, Skalnica; Katarina Šuštar 1919, Skalnica; Draga Micečič 1908, Kukuljanovo; Marija Cetina 1906, Brezi; Rade Jovanovič

1920, Hirska Districa; Almira Škabar 1907, Trst; Genofeva Pevero 1914, Marano; Regina Saina 1905, Reka; Ivan Perič 1908, Kukuljanovo; Anton Trkovič 1906, Praputnjak; Ivan Piljetič 1930, Škrljevo; Marija Stefančič 1919, Lenavica-Nowi; Franjo Rempetič 1896, Kraljevica.

ZNAM ZA PREDALARM IN ZNAM ZA KONČAN PREDALARM

Od srede 29. novembra naprej so v veljavi novi znaki za predalarm in tržaški pokrajini. Znak za predalarm bo dan s prekinitvijo električnega toka za 30 sekund. Konec predalarma pa bo naznanjen s prekinitvijo luči za 10 sekund.

TATOVNI V TRGOVINI
Tržaški zlikovci so obiskali trgovino Antona Chieca v ulici Genova 10. Odnesli so 30 kg sladkorja, 31 kg riža, 1.900 l olja, 8 steklenice vermute, 6 maršale, 6 žganja, 7 šampanjca itd.

OTROŠKI KOTIČEK:

Iz Alenquine torbice

Princeska Jelena

(Nadaljevanje.)

Tedaj je zadonel izza zaklenjenih vrat temen in jezen glas, ki je udarjal na princeskino ušesa kot težka kladiva:

»In kdo si ti, ki se drzneš moliti pri delu mene mogočnega gospodarja tega gradu? Ako se ne pobereš od tod, te zdrobim v prah, in ga zaženem v veler, da ga bo raznesel na vse štiri vetrove!«

Princeska ni vedela, kaj naj odgovori. Saj ni razumela, kaj se godi za črnimi in težkimi vrati. Počasi je zablisnilo v njeni drobni glavici. V ječi nekdo nekoga muči. Od tod ječanje in vzdih in udarci biča. A kdo je žrtev in kdo mučitelj? Kdo ima tako trdo srce, da muči svojega bližnjega? Gospodar tega gradu? Saj to je vendar njen oče. A to ni njegov glas. Glas njenega očeta je mehak, saj ga posluša dan za dnem. Glas, ki ji je odgovorjal izza vrat, pa je bil temen in poln jeze ter srda. Ne, to ni njen oče. A kdo se je mogel priplaziti v tej viharini noči v grad in celo v to temno podzemlje, privedši s seboj ubogega človeka in ga tako neusmiljeno mučiti? Da bi rešila ubogo žrtev, je zbrala ves pogum in zaklicala na vrata: »Ne, ti nisi gospodar tega gradu. Njegov gospodar je moj oče in če takoj ne izpušči uboge žrtev, ga pokličem in tedaj gorje tebi!«

Vitez Jaromir je v ječi pobledel. Mrzel pol mu je obilil čelo in sam ni vedel, kaj naj stori. Saj to je vendar njegova ljuba hčerka Jelena! Ali je bil gluhi, da ni spoznal njenega glasu? In kako naj se sedaj reši iz tega strašnega položaja? Ne, njegova Jelena ne sme nikdar izvedeti, da

Tudi v delavski zadruzi v ulici Zorutti 18 so se oglašali tatovi. Tam so odnesli 65 l olja, 50 kg makaronov, 70 kg sladkorja, 12 steklenice maršale in 39 steklenice vermute.

VOZ POD TRAMVAJEM

V ponedeljek je tramvaj št. 11, ki je vozil po ulici Ginnastica proti trgu Goldeni, zavozil na višini ulice Baduina v voz s konjem. Kočijaz Zgur in njegov spremljevalec Jože Kovrečič sta bila ranjena.

STROGA PREPOVED ZADRŽEVANJA V ZAKLONISCIH KADAR NI ALARMA

Prefektura je strogo prepovedala občinstvu zadrževati se v javnih zakloniščih, kadar ni alarma ali predalarma.

TOVORNI AVTO POVOZIL

24 letna Olga Vodopivec iz Doline štev. 12 pri Trstu se je vozila po cesti s kolesom. Mimo vozeči tovorni avtomobil jo je podrl in vrgel ob tla s tako silo, da si je razbila glavo in je nekaj ur po prevozu v bolnišnico izdihnila.

na vsak način je treba rešiti. Dejala je: »Dejala je:«

»Poskusimo vdreti v ječo. Vzemite najboljšo sekuro, z njo bomo odstranili težke klučavice in rešili ubogo žrtev. Hudoobneža pa bo zadele pravične kazni.«

Matjaž je vzel sekuro in stedi princski jeleni po slarih in kanih stopnicah, ki jih je razsvetljeval je medli plamen njegove lučnice.

Ko so prišli pred težka vrata, so s sekuro vdrl v ječo, a v ječi ni bilo nikogar več. Jelena se je začudila in prestrašila. Saj to vendar ni mogoče? Ali je sanjala? Ne, razločno je slišala ječanje in udarce biča in glas hudobneža, ki je mučil ubogo žrtev.

Matjaž je bil vesel, da se mu je nedolžna nakana posrečila, a svojega zadovoljstva ni smel in ljudi ni hotel pokazati. Princeski Jelena pa je dejal:

»Veliko smo že slišali, da v tem gradu straši, a tega nihče ni hotel verjeti. Zdaj imamo o tem dokaz. Zapustimo ta nesrečni kraj in molimo za duše tistih, ki ne najdejo pokoja. Morda se je že vrnil naš vitez in princeske Jelene ne bo več strah.«

Princeska Jelena sprva ni bilo prepričana o verjetnosti zgodbe o strahovih, a ker je to potrdil tudi pametni in dobri služabnik Matjaž, je bila prepričana, da je slišala le glasove in da v ječi ni bilo nikogar.

Ko so se vrnili v grad, jih je sprejel sam vitez Jaromir. Po skrivnem hodniku je prišel iz podzemlja v gozd, spustil na svobodo ubogega jelnika in se po glavni cesti vrnil v grad. Svoji hčerki in služabnikom pa je dejal, da je bil na lovu, da ni ničesar ujel, ker ga je pregnal vihar. Princeska Jelena je bila pomirjena. Odslej ni nič več slišala strahov, saj se je njen oče spreobrnil. Nobene žrve ni več zaprl v ječo, vse reževe je gostoljubno sprejel v grad in vsi ljudje so ga vzljubili. Princeska Jelena pa o njegovi nekdanji hudobnosti ni zvedela niti besedice.

(Konca.)

Širite „Goriški list“

Nasveti za hišo

AJDOVI ZVITKI

Popari 1/4 litra ajdove moke s 1/4 litra slanega kropa, dodaj nekoliko emolne moke, pogneti in razvaljaj za 1/4 dm debelo. Nareži krpice v velikosti roke in namaži s naslednjim nadom: na maslobi prepraži drobne sesekljano žebulo in peteršilj ter svezne narezane in preje se poparije gobe. Osoli, popraj in duši do mehkega. Če moreš, žvrkljaj tudi 1 jajček. Tako namazane krpice zvij v obliki zvitekov, zatisni na robovih in kuhaj v slani vodi četrt ure. Serviraj potresene s prepraženimi drobtinami.

Odgovorni urednik: Dr. Milan Komar - Gorica

Na Jerzy Żalawski: 61 srebrni obli

Vprašala je po otrocih, ko pa je slišala, da spe, jih ni pustila buditi. »Naj spe,« je dala, »še jih bom videla, preden sonec vstane. Ta čas pa je dobro, da je tako tiho.«

Obrnila se je k meni: »Ti jim boš zmeraj varuh — jeli?« »Bom,« sem komaj jeknil iz sebe. »In jih ne boš zapustil nikoli?« »Ne.« »Prisežeš?« »Da, prisegam.«

Izgnala je roko proti meni: »Ti si tako dober, prijatelj moj,« je šepnila. »Mirno bom zaspala, saj vem, da jih ne boš pozabil.«

Prijel sem ji roko in jo prižal na usta. Prsti so ji nalahno zdrgnili, kakor bi mi bila hotela stisniti roko. Od teh prstov pa je vel že tak hlad, da jih niso zamogle ogreti niti moje vroče ustnice.

»Rada bi ti pred smrtjo povedala,« je povzela čez trenutek, »da si mi bil drag. To mi je vest hude očitila, kakor tisto, da sem bila Petrova... Kdo ve, da sem vzela tebe, bi nema-

ra potekalo naše življenje drugače... morda bi živel še dolgo.«

To je govorila tiho, ugašajoče, v meni pa je divjal vihar. Zajokal sem kakor otrok, zasul sem ji roko z blazinimi poljubi, iz prsi so se mi trgale zmečene besede ljubezni, ki sem jih bil tako dolgo dušil v sebi in jih sploh niti zdaj, ko je pred mano — umirala.

Zganila se je nekoliko in mi drugo roko položila na glavo.

»Tiho,« je govorila, »tiho... Jaz vem... ne joči... Bolje je tako, kakor se je namerilo... Rada sem te imela zaradi tvoje plemenitosti, zaradi ljubezni do Toma, sicer — sama ne vem, zakaj... nemara kljub vsemu ne bi bila dobra s teboj, da si bil stopil med naju, med mene in rajnika, ki je edini imel pravico do mene. Molči... ne joči. Zdal veš. Mislim, da mi bo Tomaž odpustil to čustvo, ki sem ti ga priznala šele zdaj... pred smrtjo... Tako nesrečna sem bila.«

Izmučena je utihnila, jaz pa sem skril obraz na njenih prsih in drgetal od notranjega ihtenja.

Čez nekaj časa je znova povzela:

»Naj bo... povem ti vse... saj poslednjič govorim s teboj... Tisto popoldne... Vedel sem, o katerem popoldnevu govori.«

Pomolčala je, lahno odprla ustnice, nato pa je pritisnila roke ob senca in zakričala:

»Zakaj nisi Petra ubil!«

Tisti hip sem zaslišal za sabo pridusen stok. Bilo je v njem nekaj tako strašnega, da sem se zdrznil in sunkoma obrnil. Med vrati, z roko ob podboj, oprt je stal Peter, bled kot mrlič in strmel široko razprtih oči v naju. Tam je moral stati že precej časa in je brez dvoma slišal vse, kar mi je Marta govorila.

Opazil je, da gledam vanj, opotekal se je k nama in jeknil nekaj nerazumljivega.

Marta se je z zadržanim krikom, polnim studa, okrenila k meni.

»Oprostite,« je zaječal Peter, »oprostite, res je bilo samo naključje... Nisem hotel...«

Iz sosedne sobe so se začuli otroški glasovi in ropot.

»Otroci!« je vzkliknila Marta in razprostrla roke. Dekle pa so se plašno ustavila pri vratih, samo Tom je skočil k njej. Vzela je njegovo glavo v naročje in jo prižemala k sebi.

Peter je stopil k meni:

»Obljubil si ji,« je pokazal z glavo na Marto, »da boš skrbel za otroke... za vse! Za vse enako...«

Predem sem utegnil kaj odgovoriti, je že izginil iz sobe.

Skoz meglo, ki so begale pred oknom, je prodrli prvi sončni žarki, premenil gorenje šipe v goreče zlate plandje in vrgel snop luči po zatohli izbi. Marta je ležala odrovenela, samo

z očmi je sledila svetlemu pramenu, ki je polzel po steni vse niže in niže k njenim blazinam. Deklice so tiho po prstih stopale proti postelji in začudeno strmele v bledi, negibni materin obraz.

Dušilo me je, v ustih sem čutil nekaj granskega, žgočega. Novi dan je prihajal v izbo kakor okruten, bolester posemek, kajti vedel sem, da se za njim zame začenja doba samotne in blodenj po izgubljenem, minulem...

Iznenada je kriknil Tom:

»Stric, stric, mene je strah! Mama me gleda tako čudno!«

Obrnil sem se: pramen, ki je padel na blazine, je ožaril Martin obraz, mrzel in mrtev, steklene oči še zmeraj uprte v sonec...

»Vaša mati je umrla,« sem nekam čudno, pritiženo dahnil v otroke, ki so se prestrašeno, zamišljeni stiskali ob postelji. Potem sem se sklonil, da bi ji zatisnil oči.

Tisti trenutek se je zaslišal strel. Planil sem k vratom: v sosedni izbi je na tleh ležal Peter z razbito lobanjo, v roki je stiskal samokres, ki se je iz njega še kadilo...

Omahnil sem na pragu, kakor bi bil pijan.

Danes že oba ležita v grobu... Storiš sem jima poslednjo uslugo: zamotal sem njuni trupli v mrtvaška prta, stakna iz rastlinskih vlaken in prepajena s smolo, ter ju na lastnih ramah

ponesel na ladjico, ki ju je odpeljala na Otok grobov. V barki je poleg mene sedelo četvero otrok. Starejši trije so se zbrali okoli mrtve matere. Tom, zvrhan misli in groze, je molče sedel ob njenih nogah. Lilija in Roža sta se z roko dotikali mrtvaškega prta in jokaje klicali mater, kakor bi jo prosili, naj se z njima malec poigra, kar je bila tako poredko storila za življenja. Petrovo truplo je ležalo v barki zapuščeno. Najmlajši je zlezla k njemu, gladila s dlanj grobo tkanino in tiho šepetala:

»Ubogi atek, ubogi...«

Na žalostni poti nas je spremljalo čudovito vreme. Sonce, ki se ni prišlo visoko nad obzorje, je zlatilo brezbrižno gladino morja, ki so ga jutrnje sipe konaj vidno nagubale. V daljavi so se otoki izgubljali v prosojni, sinji si sta kakor jaz poznala rodno Zemljo, vozil sem ju mrtva, da ju izročim grobu, pripravljenem sam, vedno sam — sonec pa je sijalo prav tako mirno in lepo kakor v davnih, davnih dneh, ko sem se bil kot deček igral ob potokih na daljnem planetu... megli. Še nikoli dosihmal nisem tako živo dojel neusmiljene, strašne ironije, skrite v lepotah prirode, ki je brezčutna ravno tako za človeško radost kakor bolečino. Saj sem vendar vozil na svoji barki poslednja človeka, ki sta bila prišla z menoj na to oblo,

(Nadaljevanje sledi.)